

Bağımlılıkta Zor Olgular

Uzm. Dr. Başak Bağcı

10.10.2025

Viral Hepatit Sempozyumu, İzmir

Tarihçe:

- Kuzey Irak'ta yer alan Shanidar mağarasında bulunan orta paleolitik çağlara işaret eden (MÖ. 60.000) ‘ çiçek cenazesi ‘ şaman döneminde psikoaktif madde içerikli bitki kullanımı dünyada ki en eski kanıt olarak kabul edilmektedir. (St John-Smith & Abed, 2022)
- Bira üretimiyle ilgili veriler M.Ö. 8000'lere kadar uzanmaktadır Yaklaşık 10.000 yıldır insanın alkol elde edebildiği düşünülmektedir. Şarap üretiminin ise biradan sonra başladığı ifade edilmekte

NEDEN BAZI İNSANLAR BAĞIMLI OLURKEN BAZILARI
BAĞIMLI OLMAZ?

Risk ve Koruyucu Faktörler:

- ☐Biyolojik –genetik faktörler
- ☐Bireysel faktörler
- ☐Ruhsal Hastalıklar
- ☐Aile özellikleri
- ☐Çevre ve toplumsal faktörler

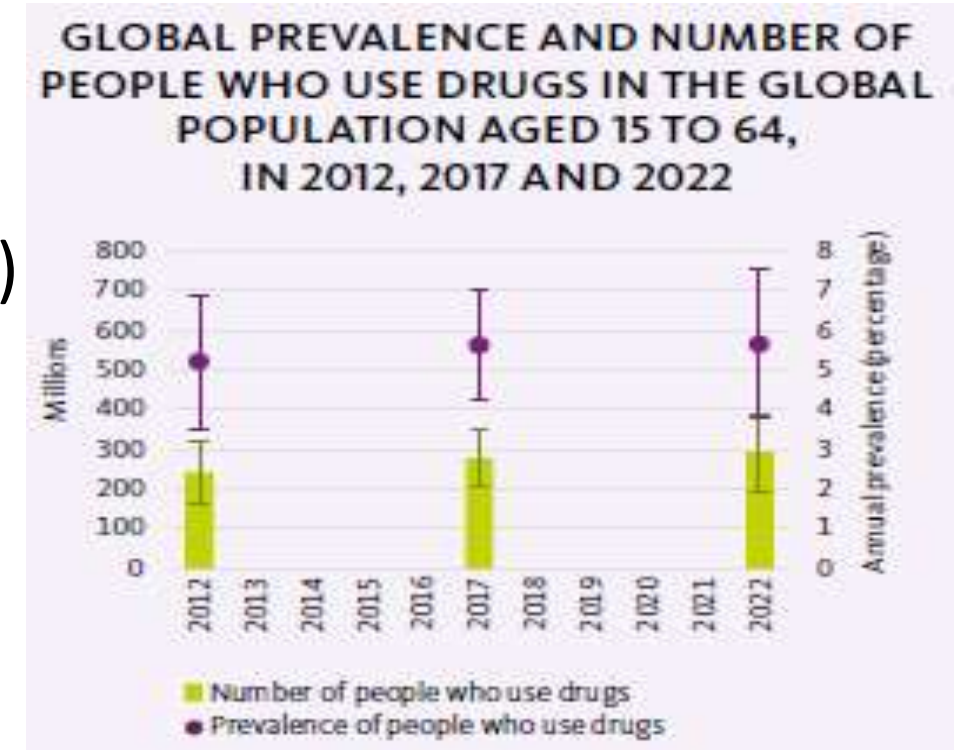
Tanım:

Bağımlılık; beyin devreleri, genetik, çevre ve bireyin yaşam deneyimleri arasında ki karmaşık etkileşimleri içeren, tedavi edilebilir, kronik tıbbi bir hastalıktır. Bağımlılığa yönelik önleme çalışmaları ve tedavi yaklaşımları genel olarak diğer kronik hastalıklar kadar başarılıdır

(American Society of Addiction Medicine, 2019)

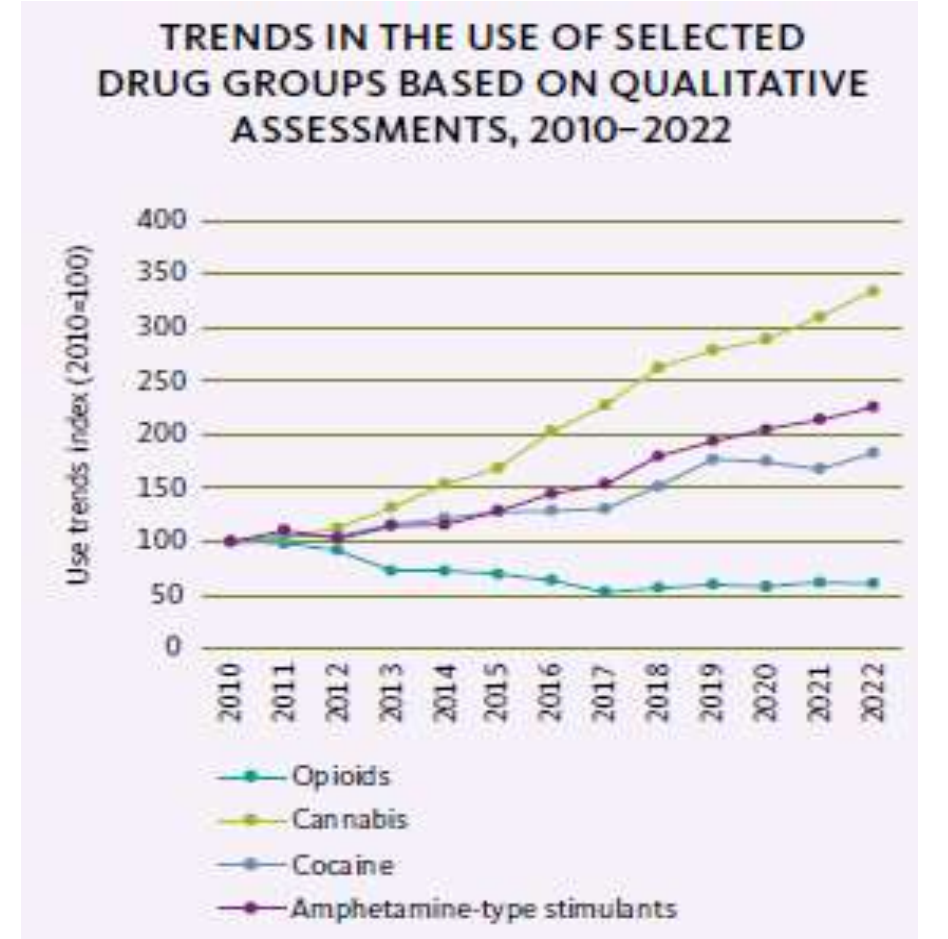
2024 UNODC World Drug Report

- 2022 yılında
- Son 1 yıl içinde 292 milyon kişinin en az 1 kez madde kullanımı olduğu
- 15-64 yaş arası nüfusun %5.6
- On yıl öncesine göre %10 artış
- 64 milyon kişi MKB + (2018'e göre %3 artış)

2024 UNODC World Drug Report

- 2022 yılında,
 - ✓ Esrar 228 milyon
 - ✓ Opioidler 60 milyon
 - ✓ Amfetamin türü uyarıcılar 30 milyon
 - ✓ Kokain 23 milyon
 - ✓ Ecstasy 20 milyon
- Çoklu madde kullanımı+

DS Poliklinik Verileri (2023-2024)

- 730 kişi
- %93.8 erkek
- %61.8'i (n=451) bekar,
- %29'nun eğitim düzeyi lise ve üstüydü,
- %79.3'i çalışıyor,
- %77.1'i ailesi ile yaşıyordu.
- Son dönem tercih maddesi;
 - ✓ Esrar (%60, n=438)
 - ✓ Gabapentinoid (%41.1, n=300)
 - ✓ Metamfetamin (%35.5, n=259)

Süreçte Eşlik Eden Sorunlar

- Biyo-Medikal
- Psikolojik/davranışsal
- Aile
- Sosyal
- İş/Okul
- Yasal
- Maddi

2024 UNODC World Drug Report

- 2022 yılında, 13.9 milyon kişinin IV kullanım öyküsü var (en büyük kısmı Kuzey Amerika, Doğu ve Güneydoğu Asya yaşamakta)
- DSÖ, yeni Hepatit C enfeksiyonlarının %23'nün maddenin güvenli olmayan IV uygulamalardan kaynaklandığına dikkat çekiyor
- IV kullanımı olan her 2 kişiden 1'i Hepatit C ile yaşıyor (6.8 milyon)
- Hepatit C'nin neden olduğu KC hastalıkları, madde kullanımına atfedilen ölümlerin yarısından fazlasını oluşturuyor
- Ya bizim ülkemizde!!!!
- Chemsex

Original Article

Seroprevalence and Risk Factors for Hepatitis B, Hepatitis C, and HIV in a Substance Abuse Treatment CenterHatice Burcu Açıkalın Arıkan^{1,2}, Nesrin Türker³, Başak Bağcı⁴, Seval Çalışkan Pala⁵¹Department of Infectious Diseases and Clinical Microbiology, Soma State Hospital, Manisa, Turkey²Department of Infectious Diseases and Clinical Microbiology, Buca Seyfi Demirsoy Training and Research Hospital, İzmir, Turkey³Department of Infectious Diseases and Clinical Microbiology, İzmir Katip Çelebi University Atatürk Training and Research Hospital, İzmir, Turkey⁴Department of Psychiatry, İzmir Katip Çelebi University Atatürk Training and Research Hospital, İzmir, Turkey⁵Eskişehir Provincial Health Directorate, Turkey**Abstract**

Introduction: Alcohol and substance use disorders are important public health problems with an increased risk for bloodborne and sexually transmitted infections. **Objectives:** To determine the frequency and risk factors of hepatitis B, hepatitis C and HIV in individuals with drug and alcohol addiction.

Methodology: This prospective study was conducted in the outpatient clinic of Alcohol and Substance Abuse Treatment and Education Center (ASATEC), İzmir, Turkey. Detailed anamneses were taken from alcohol and/or drug addicts who applied to the outpatient clinic; HBV, HCV, HIV serology results in the last 6 months were examined.

Results: The study group consisted of 478 persons, including 112 (23.4%) alcohol addicts, 322 (67.4%) substance addicts, and 44 (9.2%) combined alcohol and substance addicts. The mean age of the cases was 32 ± 11 years and 432 (90.4%) were male. Drug injection and needle sharing was recorded in 16.5% and 9.8% of participants, respectively. Hepatitis B surface antigen (HBsAg) positivity was found in 2.7%, anti-HCV positivity in 9.6% and HIV Ag/Ab positivity in 1.9% of the cases. Among patients using intravenous drugs, HBsAg positivity was found in 2%, anti-HCV positivity in 55%, while HIV Ag/Ab positivity was not detected. A history of sexually transmitted disease was a risk factor for HBsAg, HIV Ag/Ab positivity. Intravenous drug use, needle sharing and ecstasy use were determined as risk factors for anti-HCV positivity.

Conclusions: Risky behaviors for HBV, HCV and HIV transmission are high in alcohol and substance addicts. The use of ecstasy is a novel risk factor for HCV transmission.

Key words: addiction; ecstasy; HBV; HCV; HIV; seroprevalence.

J Infect Dev Ctries 2024; 18(7):1082-1089. doi:10.3855/jidc.19453

(Received 26 October 2023 – Accepted 10 February 2024)

2021 yılı

Madde uygulama trendleri deęiřiyor mu?

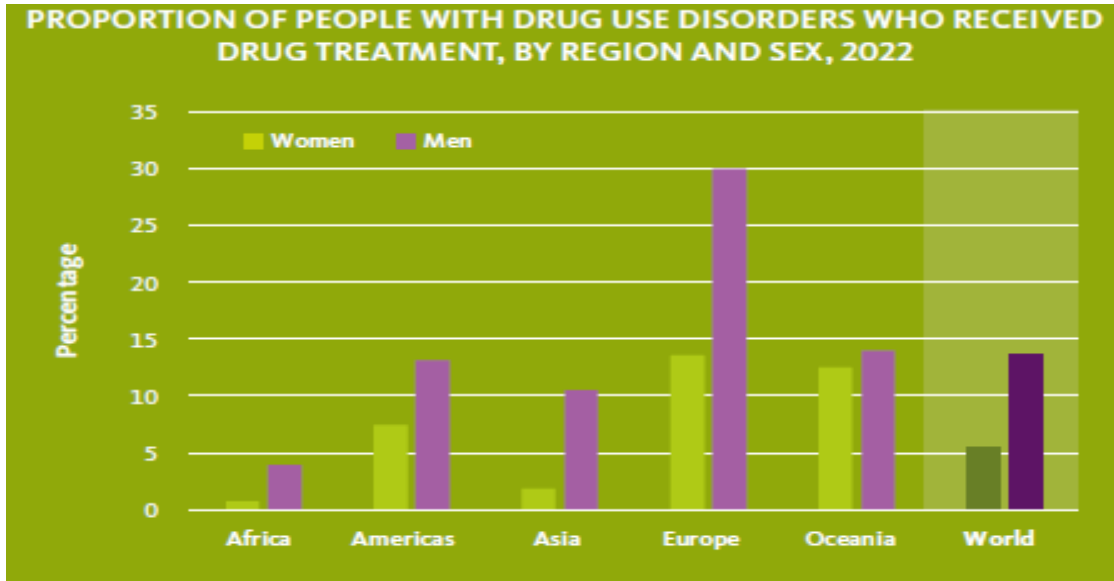
Avrupa madde raporunda son on yılda hem ilk kez tedavi gören hem de daha önce eroin tedavisi gören hastalar arasında enjeksiyondan uzaklaşma gözlemlendiği ve eroine bağlı sorunlar nedeniyle tedaviye başlayan yeni hastaların yalnızca %19'un artık enjeksiyonu ana uygulama yolu olarak kullandığı bildirilmektedir. Bu durum muhtemelen daha güvenli kullanım mesajlarının etkisini ve zarar azaltma ve önleme çabalarını yansıtmaktadır

(EMCDDA, 2023)

Tedavi Başvuruları:

- Avrupa madde raporunda, eroin'e başlama yaş ortalaması 23, tedavi başvuru yaş ortalaması 36 olarak bildirilmiş. Tedavi başvurusunun ortalama 13 yıl geciktiğine yer verilmiş (EMCDDA, 2023)
- 2022 yılında dünya genelinde madde kullanım bozukluğu olan her 18 kadından 1'i tedavi alırken, her 7 erkekten 1'i tedavi almış

(2024 UNODC World Drug Report)

❖ Özel gruplar.....

Tanı koyma ve tedaviye yönelik engeller

➤İnkar

- Hastanın İnkarı
- Diğerlerinin İnkarı

➤Damgalanma

- Toplumsal
- Yapısal
- Kendini damgalama
- Sağlık çalışanları???

Çalışmalarda, ruhsal hastalığı olan bireyler ile kıyaslandığında toplumun bağımlılık tanısı olan bireylere karşı daha olumsuz görüşlere sahip olduğu ve bu durumun yıllar içinde değişmediği gösterilmiştir (Barry et al., 2014)

- Sosyal güvence sorunları, maddi sıkıntılar
- Yasal düzenlemeler ile ilgili sıkıntılar.....

**Mahzar Osman
tedavi ettiği
Neyzen'i bir şişe
rakıyla yakalar.**

- Bu ne Neyzen?

- Rakı.

- Çabuk dök onu!

- Dökemem. Yarısı Çallı'nın.

- O zaman yarisını dök.

- Olmaz üstteki onun.

Türkiye’de Tedavi Hizmetleri

- Kamuda ve özelde 2023 Kasım ayı itibariyle;

- ❖ 77 Ayaktan Arındırma merkezi

- 69 Erişkin
- 8 Çocuk–Ergen

- ❖ 58 Yataklı Arındırma merkezi

- 45 Erişkin
- 13 Çocuk-Ergen

- ❖ 81 ilimizin

- 32’de yataklı arındırma merkezi (13 ilde hem erişkin hem de Çocuk – Ergen merkezi bulunmakta)
- 77 ’de ayaktan arındırma merkezi

- Adana ve Mersin ilinde kadın hastalara yönelik ayrı bir servis bulunmakta diğer servisler karma özelliktedir
- Ayaktan ve yatılı tedavi hizmeti veren merkezlerin sayısı son 5 yıllık dönemde % 30 artış gösterse de talebi karşılamakta zorlanmaktadır

Türkiye’de Tedavi Hizmetleri

- Bu merkezler, madde yoksunluğu döneminde başvuran bireylerin daha çok akut dönem arındırma tedavilerinin ayakta veya yatarak yapılabildiği yerlerdir
- Arındırma tedavileri tamamlanan bireylerin, iyilik hallerini sürdürmelerini sağlamak, maddesiz yeni bir hayata uyum sağlama becerilerini güçlendirmek ve tekrar madde kullanımlarını önlemek için; tıbbi, psikolojik ve sosyal açıdan desteklenecekleri, topluma yeniden kazandırılmasına yardım edebilecek rehabilitasyon merkezlerine ihtiyaç bulunmaktadır. Ancak, Türkiye’de maalesef birkaç ilde mevcut
- Mevcut durum göz önüne alındığında; bazı illerde halen arındırma merkezlerinin olmayışı, bazı illerde ki merkezlerin niteliksel ve niceliksel olarak yeterli olmayışı, tedavi süreçlerinin daha çok arındırma üzerinden gitmesi, tıbbi, sosyal, mesleki ve psikiyatrik rehabilitasyon hizmetlerinin yetersiz oluşu, özel gruplara yönelik birimlerin olmayışı bu alandaki ihtiyacı karşılamakta son derece yetersiz kalmaktadır

İzmir Atatürk EAH Amatem ve DS poliklinik başvuru sayıları (2006→)

	DS POLK	AMATEM POLK	TOPLAM	AMATEM SERVİS
2020	2130	8288	10418	286
2021	2697	9974	12671	319
2022	3708	11614	15322	433
2023	2251	10342	12593	474
2024	3010	9872	12882	569

Amatem Klinik İşleyişi

- Bu başvuru sayıları büyük ölçüde gönüllü olarak tedavi olmak isteyen kişileri temsil etmektedir
- İlk kez başvuran kişilerden HBV, HCV, HIV ile ilgili testler istenmekte, 6 ayda bir kontrol edilmektedir. Gerekli durumlarda Enfeksiyon Hastalıkları Kliniğinden konsültasyon istenmektedir
- Madde bağımlılığı tedavisinde **bütüncül bir yaklaşım ve disiplinler arası işbirliği** son derece önemli. Ancak, bağımlı hastaların tedaviyi terk oranlarının yüksek olması, Hepatit B/C, HIV tanısı alan hastanın takiplerini düzenli sürdürememesi birçok sorunu beraberinde getirmektedir
- Tamamen bırakma yönelimli tedavi politikalarının alternatifi....

Zarar azaltma uygulamaları

- İğne-şırınga programları
- Güvenli enjeksiyon tesisleri
- Denetimli madde tüketim odaları
- Opioid sürdürüm tedavisi
- Aşırı doz önleme programları
- Madde testi ve uyarı sistemi
- Güvenli enjeksiyon alanları
- HIV, HBV ve HCV tarama testleri ve tedavileri yer alır

Alnıak, İ. (2019). Bulaşıcı Kronik Hastalıklarla (HIV/AIDS ve Hepatit C) Madde Kullanım Bozukluğu İlişkisi. In C. Evren (Ed.), *Alkol ve Madde Kullanım Bozuklukları Temel Başvuru Kitabı* (1., pp. 563–588).

Ne yapalım?

- HCV, HBV ve HIV test ve tedavisinin zarar azaltma, madde bağımlılığı tedavi hizmetleri ve cezaevlerine entegre edilmesi, madde kullanan kişilere yönelik bakım hedeflerinin devamlılığına ulaşmasının anahtarı
- *Hepatit C virüsü tedavisine uyumun gözlenmesi için özellikli ünitelerin geliştirilmesi ve özellikle riskli gruplarda direkt gözlem altında tedavi uygulanması, HCV eliminasyon hedeflerine hızlı ulaşılmasını sağlayacaktır*

Türker N, Karaca B, Açıkalın Arıkan B, Örmen B, Kaptan Aydoğmuş F, Bağcı B, Eren Korkmaz Ö. How Successful are We in the Elimination of HCV Infection in the Alcohol and Substance-Dependent Population. Flora Enfeksiyon Hastalıkları Ve Klinik Mikrobiyoloji Dergisi, 2025, Cilt.30, Sa.1, Ss.71-78

Kaynaklar:

- St John-Smith, P., & Abed, R. (2022). Substance Abuse and Evolution. In *Evolutionary Psychiatry* (pp. 186–201). Cambridge University Press. <https://doi.org/10.1017/9781009030564.014>
- UNODC. (2023). *World Drug Report 2023*. https://www.unodc.org/res/WDR-2023/WDR23_Exsum_fin_SP.pdf
- [UNODC](https://www.unodc.org/res/WDR-2023/WDR23_Exsum_fin_SP.pdf). (2024). *World Drug Report 2024*. https://doi.org/10.1049/pbpo124e_ch20
- EMCDDA. (2023). *European Drug Report 2023*.
- Hatice Burcu Açıkalın Arıkan, Nesrin Türker, Başak Bağcı, Seval Çalışkan Pala. Seroprevalence and Risk Factors for Hepatitis B, Hepatitis C, and HIV in a Substance Abuse Treatment Center. *J Infect Dev Ctries* 2024; 18(7):1082-1089. doi:10.3855/jidc.19453
- Alniak, İ. (2019). Bulaşıcı Kronik Hastalıklarla (HIV/AIDS ve Hepatit C) Madde Kullanım Bozukluğu İlişkisi. In C. Evren (Ed.), *Alkol ve Madde Kullanım Bozuklukları Temel Başvuru Kitabı* (1., pp. 563–588).
- *Sağlık Bakanlığı, Sağlık Hizmetleri Genel Müdürlüğü 2023*
- Barry, C. L., McGinty, E. E., Pescosolido, B. A., & Goldman, H. H. (2014). Stigma, Discrimination, Treatment Effectiveness and Policy Support: Comparing Public Views about Drug Addiction with Mental Illness. *Psychiatric Services (Washington, D.C.)*, 65(10), 1269. <https://doi.org/10.1176/APPI.PS.201400140>
- Türker N, Karaca B, Açıkalın Arıkan B, Örmən B, Kaptan Aydoğmuş F, Bağcı B, Eren Korkmaz Ö. How Successful are We in the Elimination of HCV Infection in the Alcohol and Substance-Dependent Population. *Flora Enfeksiyon Hastalıkları Ve Klinik Mikrobiyoloji Dergisi*, 2025, Cilt.30, Sa.1, Ss.71-78

Dikkatiniz için teşekkür ederim

